

هر کس برای خدا دانش بیاموزد و به آن عمل کند و به دیگران آموزش دهد، در ملکوت آسمان ها به بزرگی یاد شود و گویند: برای خدا آموخت و برای خدا عمل کرد و برای خدا آموزش داد.

به بهانه روز جهانی ارتباطات و روابط عمومی

ارتباطات انسانی و انسان ارتباطات!

خود مراجعه کردید؟ یا شاید شما هم از آن دست افرادی باشید که تلفن همراه، همیشه همراهان است! همین نکته نشان دهنده میزان حضور و اثرگذاری رسانه ها روی زندگی تک تک افراد است.

این نکته هم قابل توجه است که آنجا که امکان برقراری ارتباطات (بخوانید قرار دادن خود در معرض عموم) به صورت حضوری، شفاهی و رودررو است، امکان جبران و اصلاح خطا «ممکن است» امکان پذیر و راحت باشد، اما در عصر جدید، در عصر رسانه های جدید دیگر امکان اصلاح، امکان برطرف کردن پارازیت و اختلال موجود در ارتباطات به ویژه در رسانه ها و شبکه های اجتماعی وجود ندارد. مثلاً غلط تایپی یا تپیک یک مقام مسؤول در یک کشور را در نظر بگیرید؛ سرعت و گستره نشر پیام و محتوا در این عصر به حدی زیاد است که آدمی اصطلاحاً گاهی از «خود» جا می ماند؛ اصلاً بخشی از علت به وجود آمدن ارتباطات گسترده انسانی به نام های مختلف که هشگ های آن ها را در رسانه های مختلف می بینیم و اصطلاحاً انجمن های حمایت از ... و ... هستند، برآمده از همین عدم امکان جبران خطا (توسط افراد و نهادهای موجود در جامعه) و ایجاد آگاهی سریع و گسترده رسانه های جدید هستند. هرچند در فضای سلبریتی شدن ها، خیلی ها از همین عدم امکان اصلاح خطا (به عمد)، به نفع خود استفاده کرده و می کنند. فیلم دارزدن یکی از سلبریتی های پیچ اینستاگرام و چند برابر شدن دنبال کنندگان را پس از آن به خاطر بیاورید.

رسانه های جدید اگرچه ارتباطات و «در معرض عموم قرار گرفتن» را چندین برابر راحت تر کرده است، اما به همان میزان (و حتی بیشتر) امکان جبران و اصلاح را از آدم ها در سطوح مختلف جامعه از مقامات و مسؤولان گرفته تا معلمی در کلاس های آنلاین «شاد» تا یک تعامل دوطرفه دوستانه مجازی، سخت کرده است. تمام این ها گفته شد که بگوییم ارتباطات انسانی برای رشد خود داشته باشیم، اما انسان ارتباطات برای رسیدن به نفع کوتاه مدت مان نباشیم.

شاید در عصر ارتباطات باید از میراث روابط انسانی بیشتر مراقبت کرد. اگرچه برای تعادل در استفاده و مصرف رسانه های فردی، جمعی و اجتماعی بارها از سوی متخصصان و دانشمندان علم ارتباطات به گوشمان خورده که «مراقب ارتباطات انسانی تان در عصر ارتباطات باشید!»، اما باید به این نکته هم توجه داشت که در فرایند روبه جلوی ذهن آدمی و به تبع آن دنیا و پیشرفت هایش، تکنولوژی قویا ادعای بهتر کردن فرایند ارتباطات را برای آدم ها داشته است. گرچه خود رسانه و تعامل با آن و مصرف رسانه، یک بعد مجزا از ابعاد رفتار و ارتباطات انسانی در سبک زندگی است، اما در عصری که نامش «ارتباطات» است و رسانه برای بهتر کردن آن آمده است، بهتر است نگاهی ترکیبی به هر دو داشته باشیم.

یک ارتباطات ناقص و پرخلل باشیم، موثر است. وجه جذاب آن در برقراری ارتباط و تعامل با دنیایی بیرون از خود، با افرادی دیگر و دریافت تجارب، شنیدن، شنیده شدن و به طور کلی «یادگیری» است. ما در ارتباط و تعامل با یکدیگر در حال تعامل و رشد هستیم. بی جهت نیست که یکی از بزرگان ادبیات گفته است: «شخصیت ما را دو چیز می سازد: آدم هایی که می بینیم (و با آن ها تعامل داریم) و کتاب هایی که می خوانیم». ما در ارتباطات انسانی و در فرایند یادگیری به طور همزمان در حال الگوشدن و الگو گرفتن هستیم. اغلب کودکان از پدر و مادر و خواهر و برادر بزرگ تر خود الگو می گیرند. بزرگسالان از اساتید، دوستان و افرادی که با آن ها در تعامل هستند الگو می گیرند و همزمان در حال الگوشدن هستند. به جای اثرگذاری از «الگو شدن و الگو گرفتن» استفاده کردم تا بگویم چقدر ارتباطات انسانی در ساخت و طراحی سبک زندگی تک تک ما آدم ها جدی است.

فارغ از ارتباطات مستقیم و کلامی که خیلی باید مراقبش بود، اغلب ما در دنیای امروز و در زندگی روزمره خود ناگزیر از ارتباطات با واسطه با دیگران هستیم. یک پیام کوتاه متنی به مادر، یک پیام صوتی به دوست، یک جلسه تصویری با همکاران، یک خرید آنلاین، دریافت اخبار و اطلاعات روزانه، همه و همه به واسطه یک «آینه سیاه» (تلفن همراه) در کف دست ما، در کل زندگی روزمره ما جریان دارند. به این فکر کنید که در طول روز چندبار و چندین ساعت به تلفن همراه

نه خیلی تخصصی و ریشه ای اما ارتباطات در معنای لغوی (to make common) «عمومی کردن» یا «در معرض عموم قرار دادن» است. این به همان معنای انتقال مفهومی برخاسته از درون افراد است که اغلب ما آدم ها برای انتقال پیام خود از «کلام» کمک می گیریم، یعنی همان زبان که سراسر نشانه است. چیزی که ارتباطات آدم ها با یکدیگر را از موجودات زنده دیگر متمایز می کند، همین توانایی آدم ها در استفاده از زبان و نشانه هاست.

برگردیم به معنای اصلی و لغوی ارتباطات: همین «عمومی کردن» یا «در معرض عموم قرار دادن» دارد به یک رفتار، کنش یا واکنش منجر می شود. این عبارت خود را در معرض عموم قرار دادن، دو وجه خطرناک و جذاب دارد، در شناخت سبک زندگی خود و دوبعد رفتار و ارتباطات که منجر به ارتباطات انسانی می شود، مهم است بدانیم و «انتخاب کنیم» که چه زمانی، به چه علتی، با چه ابزاری و به چه کسی می خواهیم خود را در معرض عموم قرار دهیم!

خیلی مهم است که به این فکر کنیم به دنبال ارتباطات انسانی هستیم یا این که قرار است انسان ارتباطات باشیم. شاید بخشی از علت هشدار دانشمندان ارتباطات درباره مراقبت از ارتباطات انسانی

در عصر ارتباطات هم به همین علت باشد.

انتخاب آگاهانه برای شروع یک ارتباط که شامل دوستی و رفاقت تا همدلی در خانواده و با افراد خانواده است، در اینکه ما صرفاً به سمت یک ارتباطات انسانی سالم و کامل برویم، تا اینکه انسان

